

Najboljše črtice
literarnega natečaja Nedelje 2020

I Z B R A N A B E S E D A

Stefan Reichmann **Le kje teče voda?** 2020

Fotografije

Stefan
in Hanzi
Reichmann

S A N D R A E R P E

Avtogram

2. NAGRADA

S A N D R A E R P E

A v t o g r a m

Na pot smo se odpravili sredi noči; po najboljših močeh se je bilo treba izogniti vsem morebitnim kolonam, ki so med vikendi na cesti od drobne dolnjske vasice do bosanske meje še kako pogoste. Vožnja do meje naj bi navadno ob takšni uri potekala gladko. Do Semiča ni bilo daleč in tudi preostala pot skozi Belo krajino se ni vlekla, a je težava včasih vseeno nastala pri vstopu čez mejo, kjer smo v koloni lahko čakali celo dve uri skupaj. Zdelo se je, da bo tokrat zaradi zgodnjega odhoda drugače, a smo se, kot je kazalo, zmotili. Že tri kilometre pred mejnim preходом nas je pričakala strnjena stoječa kolona, ki smo jo zaradi hupanja nemirnih voznikov prej slišali kot videli. Sejmi v Veliki Kladuši so potekali samo vsako prvo in včasih tretjo soboto v mesecu, zato ga nikakor nismo smeli zamuditi, čeprav sem že slutila, kaj pomeni presežek vozil, ki se je vztrajno nabiral pred in za nami.

»Pa zakaj moramo vedno rinit v Bosno v največji gužvi? Kva sem te mogu spet poslušat?!« je fotr začel svojo sago znašanja nad mami.

»Namest da bi šla pa tamali v mestu kupila ene cunje za telovadbo. Ti, a nimaš dost trenirk?« se je zadržal in obrnil proti meni. Vprašanje je bilo, seveda, retorično. Mami se je trudila, da na provokacijo ne bi odreagirala, a je fotr ni pustil pri miru:

»Dej, povej, no! Zakaj nisi v mestu kupila cunj?!« ni odnehal.

»Ker so v mestu še enkrat dražje kot v Bosni ... Saj veš, da nimam niti za položnice potem, če ji kupim trenirko ... Pa še

zase moram nabavit nove kavbojke – sodelavke me že dva meseca gledajo postrani, ker vsak dan pridem v istih ...«

»Matr, si nesposobna! Še sebe ne morš preživeti. Tamala bo pa ista, že zdej se ji nč ne da. Sam zadej sedi, stalno nekej bere, namest da bi hodila ven žogo brcat kot ostali. Lena kot ta stara ...«

Premikali smo se počasi. Kolona je iz ptičje perspektive spominjala na deževnika, ki prebavlja pojedeno in se zato še ne more kvalitetno premikati. Avto pred nami je bil založen do zadnjega milimetra. Razmišljala sem, da njegov lastnik na sejmu ne bo mogel kupiti ničesar, ker preprosto ne bo imel prostora, da bi nakupljeno tudi odpeljal.

»Že doma bi te mogu stolčt kot prasico, ko si zatežila, da gremo v Bosno. Pa sej sam bedak, da sm te pelov ...«

Mami so se končno ulile solze; če z zadnjega sedeža ne bi videla stranskega ogledala, ki je odslikavalo njeno hipno podobo, nikakor ne bi mogla uganiti, da joka. Preveč se je bala, da bi še tako nežno hlipanje vodilo (vsaj) do klofute, ki bi jo morala na začetku delovnega tedna spet skrivati pred sodelavkami.

Včasih se je zagovorila in pomotoma priznala, da si želi, da ga nikoli ne bi spoznala; sodelavke ali bežne znanke, ki so ji redko prisluhnile, so ob tem običajno le brezbrizno prikimale. Vem, da je takšne misli vedno prekinil nežen pogled name – na hčer, ki jo je imela najraje. Bila sem središče njenega sveta; njen ponos, njena lovorika, njena prihodnost. In tega ne bi zamenjala za nič na svetu, četudi mora

za to kdaj pa kdaj prenesti kakšen udarec, grdo besedo ali razbito posodo.

»Če bi rada mela novo trenirko, več delej, da ji jo boš lahko kupila!« se je posmehljivo zarežal fotr. Predlog je bil, jasno, bizaren, saj ob 12-urnem delavniku ni imela časa niti za spodobno malico, kaj šele za dodatne ure dela.

Med zvok oguljenih avtomobilskih gum in sledi pridušenega joka je končno prodrl vonj po bosanskih čevapčičih. Prispe-li smo.

Protokol je bil, jasno, vedno enak; najprej se sprehodimo med vsemi stojnicami in preverimo, kaj nam je vseč. Nato se čez sejem sprehodimo še enkrat, stvari (predvsem oblačila) preizkusimo in jih, če nam ustrezajo, rezerviramo – nikakor pa jih ne kupimo takoj; kaj, če se podoben ali, bog ne daj, enak artikel slučajno prodaja pri sosedu? Na koncu sledi tretji obhod, kjer tisto, kar zares potrebujemo, tudi kupimo, če le ni predrago.

Tisto leto sem za športno vzgojo nujno potrebovala trenirko. Učitelj športne vzgoje me je prvič, ko je nisem imela, le opozoril. Na naslednji uri si je dal malce več duška in me je, da trenirke naslednjič ne bi spet pozabila, grobo nadrl. Ko je na tretji uri opazil, da sem spet prišla brez trenirke, me je po koncu ure zadržal.

»Pa daj, povej mi, Sanja; tako lepe ocene imaš, same petice, trenirko pa vedno pozabiš ... A ti je čisto vseeno za športno vzgojo? Zakaj si, kot pri drugih predmetih, ne zapišeš, kaj potrebuješ?«

»Emm ... se opravičujem. Naslednjič ne bom več pozabila ...,« sem zamomljala in

Hanzi Reichmann
Vaški praznik
DEVETDESETA LETA

oddirjala v garderobo. Nikoli ne bi priznala, zakaj v resnici nimam trenirke ... da je ne pozabim vsakič znova, ker je ne morem pozabiti – ker pravzaprav nimam niti ene trenirke, sploh pa ne takšne, ki bi jo lahko oblekla za šolsko telovadbo ..., da imam le zguljeno, strgano, ki mi je vsaj za deset centimetrov prekratka in me, kadar sem pozimi oblečena vanjo, hudo zebe v gležnje.

Mami vsega pač nisem mogla zaupati, zato sem incident s trenirko zamolčala – o njem je naknadno izvedela šele na govorilnih urah. Ko se je po snidenju z razredničarko nekoliko živčno pripeljala domov, je, potem ko ji je v tretjem poskusu končno uspelo parkirati, še nekaj minut posedela v avtu. Naposled je le ugasnila luči, se počasi dvignila s sedenja, zaloputnila z vrati, zaklenila avto in se primajala do vhodnih vrat. Tudi ključ je iz torbice izvlekla nenavadno počasi. Stala sem na stopnišču in poslušala, kdaj bom na hodniku zaslišala njene korake in jo bom lahko, kot vedno, ko me še ne vidi, glasno pozdravila.

Začuda je mami vstopila brez pozdrava. Njen obraz je bil videti utrujen, izmозgan – kot da bi se vanj naselilo nekaj, kar ji sesa energijo. Lahko bi prisegla, da je jokala.

Ko je svojo zguljeno torbico previdno odložila na predalnik v prehodni sobi, se je obrnila proti meni.

»Zakaj mi nisi povedala, kaj se dogaja pri športni vzgoji?« me je vprašala, ne da bi z menoj navezala očesni stik.

»Kaj se pa dogaja?«

»Ne delej se zde nevedne ... Učiteljica mi je povedala, da zmerej pozabiš trenirko ... Zakaj pa nisi povedala, da rabiš novo? Bi ti jo z očijem kupila.«

»Zato ker moramo pol vedno v soboto na tisto dolgo vožnjo do Bosne in se oči skoz dere in ti jokaš ... in ... Oprosti, mami.«

Jok je kar planil iz nje – tokrat se ni trudila, da bi ga ustavila – jaz pa sem le stala tam in se nisem mogla premakniti.

»Se bom že jaz zmenila z očijem, da jo gremo iskat ... Nč ne skrbi,« je še dodala, me pobožala po svetlih laseh in se z nekaj koraki sprehodila do kopalnice, ki jo je takoj skrbno zaklenila za sabo. Ko se je po nekaj urah spet prikazala, je bil njen obraz drugačen – na njem je sijal pristen smehljaj, kot da se ni zgodilo nič.

O trenirki se do odhoda v Bosno nisva več pogovarjali in šele v avtu na poti sem izvedela, da je očitno za pomanjkanje tega športnega oblačila izvedel tudi oči.

Ko smo se tako po drugem obhodu končno odpravili na tretjega, je sledil nakup. Zaradi moje buckaste postave, kot so ji radi rekli na vasi, nikakor nisem mogla najti trenirke, ki bi bila dovolj široka v pasu; če me slučajno ni tiščala pod popkom, je bila gotovo vsaj dvajset centimetrov predolga ... Navadno se na to nismo ozirali, saj je mami znala vsako oblačilo popraviti in prilagoditi našim potrebam; če je bilo treba, je hlače skrajšala, razširila, včasih nekoliko zožila ali jim dodala nekaj našitkov, da so izgledale boljše in dražje. Mojih sošolcev to ni preslepilo – vsak med njimi je vedel, da mi

je poceni hlače popravljala mami, in tega sem se na tihem sramovala.

Najbrž sem si ravno zato še toliko bolj želela oblačila, ki bi mi bilo prav – in našli smo ga: svetlo modro trenirko z belimi črtami. Komplet jopice in hlače je izgledal, skorajda, kot bi ga kupili v domači trgovini.

Odločili smo se, da bomo trenirko zares kupili. Fotr je preizkusil svoje barantaške sposobnosti in na koncu smo jo dobili po najnižji mogoči ceni; čeprav sem je bila vesela, saj sem ta kos športne opreme še kako potrebovala, me je obenem že objemala groza, ko sem pomislila, da je videti poceni in da bodo to verjetno opazili tudi moji sošolci.

Mami je – kot še nešteto krat kasneje – opazila mojo stisko in si po tihem gotovo očitala, da je zanjo odgovorna ona. Njene utrujene, pobite ustnice so se, medtem ko je fotr gledal v smer čarap za muškarce in se že na daleč trudil pritegniti pozornost prodajalca, sklonile do mojega ušesa in z narejeno živahnostjo šepnile:

»Sanja, takole bova zrihtali: ko pride mo domov, bom trenirko hitro oprala in pol obesla, da se čim prej posuši – upam, da bo šel tale flek od flumastra dol – pa bo kot nova, boš vidla! Če pa slučajno ne bo šel, boš pa takole rekla: 'To je avto-gram najboljšega bosanskega košarkarja! Smo ga srečali na izletu po Bosni, pa sem ga prosila, naj se mi kar v kapuco podpiše, ker nisem mela papirja s sabo!'« Nasmehnila sem se in jo pobito pogledala: prav nič ni vedela o bosanskih košarkarjih ali mojih sošolcih, in še manj o življenju.

S A N D R A E R P E

A v t o g r a m

Stefan Reichmann **Otroci krmijo kure** 2020

O AVTORICI

Sandra Erpe (1993, Novo mesto) je magistrica primerjalne književnosti in študentka doktorskega študija Humanistike in družboslovja na Filozofski fakulteti v Ljubljani. V preteklosti je pisala za najrazličnejše medije, poučevala delavnice kreativnega pisanja, se za kratek čas (za)mudila v glasbeni redakciji Radia Študent, sodelovala pri projektu reševanja bralnih težav pri otrocih, in ves čas nastopala predvsem kot kantavtorica. Objavljala je v najrazličnejših literarnih revijah, med vidnejše nagrade prišteva zmagovalno zlato kanto, ki jo je novembra 2018 prejela na festivalu Kantfest, nominirana je bila tudi za Zlato piščal, in sicer v kategoriji novinec leta 2016; zadnji večji projekt, pri katerem je sodelovala, je festival Godibodi (v sodelovanju z Ljubljanskim gradom, Prvim programom Radia Slovenija in RTV Slovenija), kjer je premierno predstavila skladbe in poezijo iz prihajajoče plošče. Izdala je ploščo *Sinonim za mojo mladost* (2017), pesniško zbirko *Prtljaga* (2018) in biografijo *Amy Winehouse* (2019). Živi in ustvarja v Ljubljani; deluje kot samozaposlena v kulturi (kantavtorica in književnica).